

UDK: 372.881.111.1

Otabek TILAVOLDIYEV,
Guliston davlat universiteti katta o‘qituvchisi
E-mail: otabektkh@gmail.com

PhD, dotsent N.Abdugodirova taqrizi asosida

TANQIDIY FIKRLASHNING MAZMUNI, MOHIYATI VA ASOSIY VAZIFALARI: ADABIYOTLAR TAHLILI

Annotatsiya

Maqolada tanqidiy fikrlash tushunchasining ilmiy adabiyotlarda berilgan tavsifi va talqinini tahlil qilish orqali uning shaxs va jamiyat hayotida tutgan o‘rni ilmiy adabiyotlar qiyosiy tadqiqi asosida o‘rganiladi. Tadqiqotda mamlakatimizda, MDH mamlakatlarida va xorijiy mamlakatlarda so‘nggi yillarda tanqidiy fikrlashning falsafiy, pedagogik va psixologik aspektlariga oid ilmiy izlanishlarning mazmun tahlili usulidan foydalanilgan bo‘lib, tadqiqot natijalariga ko‘ra tanqidiy fikrlashning shaxs darajasidagi (mikro) va jamiyat darajasidagi (makro) vazifalari va funksiyalariga bo‘lish tavsifiya etiladi.

Kalit so‘zlar: tanqidiy fikrlash, shaxs, ilmiy adabiyotlar, tahlil, sintez, 21-asr ko‘nikmalari, qarorlar chiqarish, muammolarni yechish.

СОДЕРЖАНИЕ, СУТЬ И ОСНОВНЫЕ ФУНКЦИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ: АНАЛИЗ ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация

В статье рассматривается понятие критического мышления на основе анализа описаний и интерпретаций в научной литературе, а также его роль в жизни личности и общества через сравнительное исследование научных источников. В исследовании применён метод контент-анализа философских, педагогических и психологических аспектов критического мышления, изученных в последние годы в нашей стране, странах СНГ и за рубежом. По результатам исследования рекомендуется разделять задачи и функции критического мышления на уровне личности (микроуровень) и общества (макроуровень).

Ключевые слова: критическое мышление, личность, научная литература, анализ, синтез, навыки 21 века, принятие решений, решение проблем.

THE CONTENT, ESSENCE, AND MAIN FUNCTIONS OF CRITICAL THINKING: REVIEW OF EXISTING LITERATURE

Annotation

This article examines the concept of critical thinking by analyzing its definitions and interpretations in scientific literature, exploring its role in individual and social life through a comparative study of scholarly sources. The research employs content analysis of philosophical, pedagogical, and psychological aspects of critical thinking as studied recently in our country, CIS countries, and abroad. Based on the findings, it is recommended to distinguish between the tasks and functions of critical thinking at the individual (micro) level and at the societal (macro) level.

Keywords: critical thinking, individual, scientific literature, analysis, synthesis, 21st-century skills, decision-making, problem-solving.

Kirish. Zamonaviy globallashtan dunyoda ma'lumotlar oqimi va axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi insondan faqatgina ma'lumotlarni qabul qilish emas, balki ularni tahlil qilib, tanqidiy qarashlar asosida baholashni ham talab etadi. Tanqidiy fikrlash bu jarayonda shaxsga muammolarni chuqur tushunish, turli nuqtayi nazarlarni solishtirish va mantiqiy asosga ega qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Shu bois, zamonaviy ta'limni tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor bergan holda, ushbu ko'nikmalarni shakllantirish uchun innovatsion yondashuv va metodlardan foydalangan holda tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari, jumladan, sun'iy intellekt kabi texnologiyalar inson imkoniyatlari va qobiliyatlarini cheklayotgan bir vaqtda, insonlarni jamiyatning aqlli, faol, tanqidiy fikrlovchi a'zosi sifatida shakllantirishda har bir shaxs, o'sib kelayotgan yosh avlodning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuv va metodlarini ishlab chiqish va amaliyotga tadbiiq etish har bir mamlakat ta'lim tizimining oldiga qo'yilgan eng dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. "Tanqidiy fikrlash" tushunchasi, bizningcha, o'zbek tiliga rus tilidagi "kriticheskoye myshleniye" tushunchasidan kirib kelgan

bo'lib, rus tiliga bo'lsa o'z navbatida inglizcha "critical thinking" atamasidan tarjima qilingan. Ingliz va rus tillariga ushbu tushuncha qadimgi yunon tilidagi "kriticos" (ma'nosi: dono hukm) va "kriterion" (ma'nosi: mezon) o'zaklariga juda yaqin tuzilishga ega. Etimologik nuqtayi nazardan oladigan bo'lsak, "critical thinking" yoki tanqidiy fikrlash yunon tilida "mezonlar asosida dono hukm chiqarish" degan ma'noni beradi [8].

O'z mohiyatiga ko'ra fikrlashning bu turi, ya'ni ratsional mulohaza yuritish, qarashlar va fikrlarni shubha ostiga olish va ma'lum voqea-hodisa haqida tugal, asosli qarorlar chiqarish tushunchasi miloddan avvalgi davr faylasuf mutafakkirlar tomonidan yaratilib 20-asrgacha bo'lgan davr mobaynida rivojlantirib kelinganligiga qaramay, ushbu kognitiv, intellektual faoliyat turiga nisabat "tanqidiy fikrlash" yoki "critical thinking" atamasi 20-asr boshlarida qo'llanila boshlagan.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, "tanqidiy fikrlash" ya'ni ingliz tilida "critical thinking" jumlasini ilk bor Jon Dyuning 1910-yilda nashrdan chiqqan "Biz qanday fikrlaymiz" nomli asarida keltiriladi. Jumladan, Dyui ushbu asarida asosan refleksiv fikrlash haqida to'xtalsada, tanqidiy fikrlash haqida ham quyidagicha

mulohaza yuritadi: "Tanqidiy fikrlashning mohiyatini muammoga tashqaridan nazar solgan holda mulohaza yuritish tashkil qiladi va bu mulohazaning mazmunini muammoni yechishga kirishishdan oldin uning tabiatini aniqlash tashkil etadi. Bunday yo'l tutish oddiy to'xtamni asosli xulosaga, tahmini dalilga aylantiradi" [3].

Shu bilan birga adabiyotlar tahlilidan tanqidiy fikrlashning yagona qabul qilingan ta'rif yo'qligiga ham guvoh bo'lish mumkin. Jumladan, A.S. Bobrova [2] o'zining "Kriticheskoye mishleniye. Problema opredelniya" sarlavhasi ostidagi maqolasida tanqidiy fikrlashning hali hanuz yagona qabul qilingan talqini va ta'rif mavjud emasligiga o'quvchi diqqatini qaratadi.

Tanqidiy fikrlashning falsafa, pedagogika va psixologiya nuqtayi nazaridan tadqiq qilinishi ayniqsa G'arb ilmida keng tarqalgan bo'lib, turli G'arb mamlakatlari olimlari, ayniqsa inglizabon olimlar ushbu fenomeniga o'z ta'rif va talqinlarini taklif etishgan. Xususan, F. Ridgerga [10] ko'ra tanqidiy fikrlash: "biz ishonishimiz kerak bo'lgan masalalarni intersub'yektiv tarzda ochib berish qobiliyatimizni yaxshilovchi mantiqiy, ritorik va falsafiy ko'nikma va nuqtayi nazarlar to'plamidan foydalanish"dir. Sh. Beylin va M. Bettersbi [11] bo'lsa tanqidiy fikrlashni "asosli to'xtamga erishi uchun muammoni batafsil o'rganish" deya ta'rifladi. M. Lipman [7] uni "mos mezonlar asosida kuzatuv natijasida olingan intellektual mahsulot xususida aniq mushohada yuritish" deya ta'riflaydi.

O'zbekistonda ham tanqidiy fikrlashning falsafiy, pedagogik va psixologik asoslari tadqiq qilingan bo'lib, ushbu tushunchaga O'zbek olimlari ham o'z ta'rif va talqinlarini taklif etishgan. Xususan, o'zbek faylasuf olimlari Z. G'ofurov va J. Tulenovlarga [12] ko'ra tanqidiy fikrlash o'z ichiga mantiqiy fikrlash va isbotlash ko'nikmalarini oladi va ushbu ko'nikmalar yordamida shaxs masalaga diqqat bilan yondashish, chuqur munozara yuritish va o'z fikrini aniq o'ylagan holda ifodalashga odatlanadi. Yana bir o'zbek olimasi Sh. A. Abdullayeva [1] ta'rifiga ko'ra "Tanqidiy fikrlash – fikr yuritishning shunday ko'rinishi, unda aqliy opreatsiyalar (analiz, sintez, induksiya, deduksiya)ning barchasi ishtirok etadi". F. Xojiyevaga [13] ko'ra bo'lsa tanqidiy fikrlash – bilim o'zlashtirish va mustaqil fikrlashning yuqori darajadagi tarkibiy qismi bo'lib, shaxsning voqea, hodisa, borliqni obyektiv idrok etish imkoniyatini kengaytiruvchi aqliy hodisadir.

Tadqiqot metodlari. Mazkur tadqiqotda, ya'ni tanqidiy fikrlash tushunchasining mazmun-mohiyatini tahlil qilishda asosiy metod sifatida tanqidiy fikrlashning psixologik, pedagogik, psixologik aspektlariga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlar qiyosiy tahlili, mazmun tahlili usullaridan foydalanildi. Tadqiqotda mamlakatimizda, MDH davlatlarida hamda xorijiy mamlakatlarda tadqiqot yo'nalishida olib borilgan ilmiy-izlanishlar, nashrlar hamda ilmiy maqolalardan foydalanildi. Tanqidiy fikrlash tushunchasiga bag'ishlangan adabiyotlarni izlashda EBSCO, ScienceDirect, JSTOR ma'lumotlar bazasi qidiruv tizimlaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Adabiyotlar tahliliga ko'ra tanqidiy fikrlashning mazmun-mohiyatini tushuntirishda asosiy uchta yo'nalish yoki yondashuv mavjud. Bular falsafiy, kognitiv psixologik va pedagogik yondashuvlardir.

Tanqidiy fikrlashga berilgan ko'plab ta'riflardan kelib chiqadigan bo'lsak, ta'riflashga bo'lgan ikkita asosiy yo'nalishni ajratib ko'rsatish mumkin. Bular: kognitiv (ko'nikmalar) va affektiv (munosabat) faktorlari nuqtayi nazaridan beriladigan ta'riflar hisoblanadi. Kognitiv ko'nikmalar nuqtayi nazaridan qaralganda tanqidiy fikrlash bu o'z ichiga yuqori darajadagi intellektual, kognitiv ko'nikmalar yig'indisidan tarkib topadi, ya'ni baholash, tahlil qilish kabilar. Affektiv nuqtayi nazardan qaralganda tanqidiy fikrlashning o'z ichiga tanqidiy fikrlashni qo'llashga bo'lgan

motivatsiyani olib, undagi elementlar haqiqatni izlash, o'ziga ishonch va yangi g'oya va fikrlarga ochiqlikdan tarkib topadi.

Tanqidiy fikrlashning shaxs va jamiyat hayotida bajaruvchi vazifalariga keladigan bo'lsak, aynan 20-asr o'rtalari va 21-asrga kelib shaxs tanqidiy fikrlash ko'nikmasini shakllantirish va rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb eta boshlaganligi bejiz emas. Tanqidiy fikrlashning vazifalari ham adabiyotlar tahliliga ko'ra turlicha talqin qilinadi. Xususan, tanqidiy fikrlovchi shaxs deganda asosan, muammo va masalalarga teran nazar bilan yondasha oladigan, ushbu muammo yoki masalaga baho berishda asosan, dalillarga tayanuvchi, dalillarga asoslangan holda muammo yoki masala bo'yicha to'kis va asosli qarorlar qabul qila oluvchi shaxs tushuniladi. Tanqidiy fikrlashning funksiyalari haqida gap borar ekan, ushbu murakkab kognitiv, intellektual faoliyatning funksiyalarini yakka shaxs darajasidagi hamda ijtimoiy darajadagi funksiyalariga ajratishni taklif etamiz. Buni o'ziga xos mikro va makro funksiyalar sifatida ta'rifladi ham maqsadga muvofiq bo'ladi.

Tanqidiy fikrlash individual darajada bir nechta muhim funksiyalarni bajaradi, xususan, ilmiy adabiyotlarda tanqidiy fikrlashning shaxs rivojlanishi, uning qarorlar qabul qilishi va shaxsning o'z hissiy-emotsional reaksiyalarini tartibga solishda hal qiluvchi o'rin egallashi haqida gap boradi. Shuningdek, tanqidiy fikrlashning eng asosiy funksiyalari qatorida uning shaxslarga ma'lumotni baholash, noto'g'ri fikr va g'oyalarni aniqlash hamda tugal va asoslangan qarorlar qabul qilish imkoniyatini berishini ko'rsatish mumkin. R. Pol va L. Elde [9] fikriga ko'ra, tanqidiy fikrlash odamlarga o'z taxminlari, e'tiqodlari va fikrlash jarayonlari haqida fikr yuritishga imkon berish orqali ularning o'z-o'zini anglash salohiyatlarini rivojlantiradi. Tanqidiy fikrlash asosida turuvchi refleksiv mushohada yuritish qobiliyati shaxsning kognitiv buzilishlar yoki mulohazalardagi taasubni aniqlashga yordam berib, ko'proq obyektiv va asosli fikrlashga yordam beradi. Tanqidiy fikrlashning mazkur funksiyasi murakkab vaziyatlarda qarorlar qabul qilishda ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi.

Tanqidiy fikrlash shaxsning tugal qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini oshirish bilan bir qatorda ularning muammolarga yechim topish qobiliyatini ham takomillashtiradi. Tanqidiy fikrlash bo'lsa shaxsning ushbu muammolarni kichikroq, boshqariladigan qismlarga ajratish, vaziyatni turli nuqtayi nazardan tahlil qilish va ijodiy yechimlarni ishlab chiqish vositalari bilan ta'minlaydi. Bu ko'nikma insonlarga mavhum vaziyatlarda samaraliroq harakat qilish va o'zgaruvchan sharoitlarga yanada kuchliroq ishonch bilan moslashish imkonini taqdim etadi. P. Fasioneaga [5] ko'ra tanqidiy fikrlovchi insonlar noaniqliklarni bartaraf etish va notanish vaziyatlarda to'g'ri xulosa va qarorlar qabul qilish uchun yaxshiroq moslashganligini e'tirof etadi. Va bu o'z navbatida murakkab hayotiy vaziyatlarga bardoshli va moslashuvchan shaxslarni tarbiyalaydi. Tanqidiy fikrlovchi shaxslar qolganlarga qaraganda yaxshiroq qarorlar qabul qiladilar. Chunonchi ular qarorlar qabul qilishdan oldin qaror talab etilayotgan masala yuzasidan o'zlarining tushunchalarini savol ostiga oladilar. Bundan tashqari, tanqidiy fikrlash shaxslarning o'z hatti-harakatlarini hissiy-emotsional tartibga solish va shaxslararo munosabatlarni yanada yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Tanqidiy fikrlashning asosiy elementi bo'lgan o'z-o'zini tartibga solishni rivojlantirish imkoniyati odamlar o'zlarining histuyg'ularini kuzatish va nazorat qilishni o'rganadilar, impulsiv reaksiyalarga yo'l qo'ymaydilar va va mushohadali javoblarni rag'batlantiradilar. Tuyg'ularni tartibga solish qobiliyati tushunmovchilik va mojarolarning oldini oladi, bu esa o'z navbatida yanada konstruktiv va empatik mulohazaga kirishish imkonini beradi. Insonlar o'zlarining hissiy reaksiyalarini va ularga turki bo'luvchi asosiy sabablarni tanqidiy baholay

olsalargina, stressni boshqarish, nizolarni hal qilish va ijobiy munosabatlarni saqlab qolishda yanada keng imkoniyatlarga ega bo'ladilar. Tanqidiy fikrlashning mazkur funksiyasi nafaqat shaxsiy farovonlik uchun, balki hamdardlik va o'zaro anglashinuv bo'lgan murakkab ijtimoiy muhitlarda harakat qilish, yashash va ijod qilish uchun ham muhim ahamiyatga egadir. Zero, tanqidiy fikrlovchi shaxslar masalalarni yuzaki tushunishdan yiroq bo'ladilar va voqea-hodisa, vaziyat va turli masalalar bo'yicha chuqurroq bilimga ega bo'lishga harakat qilishadi. Bunday shaxslar, shuningdek, qabul qilingan me'yorlardan tashqariga chiqishga, mavjud bilimlarni shubha ostiga qo'yishga va intellektual rivojlanishga intilishadi. Hayot davomida ta'lim olishga intilish ko'proq shaxsiy qoniqish va dunyoni yanada boyroq tushunishga yetaklaydi.

Tanqidiy fikrlash tugal va asosli xulosalar hamda qarorlar chiqarishda ma'lumotlarni ehtiyotkorlik bilan qabul qilish, talqin va sintez qilishni o'z ichiga oluvchi kognitiv jarayon hisoblanadi. Tanqidiy fikrlash turli nuqtayi nazarlar anglashga nisbatan ochiq yondashuvga egalik, argumentlarning yaroqli ekanligini tekshira bilish va asoslangan qarorlar qabul qila olish bilan xarakterlanadi. Shu tariqa, individual darajadagi tanqidiy fikrlash funksiyalari shaxsning o'z-o'zini anglashini kuchaytirishi, qarorlar qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatini yaxshilashda, his-tuyg'ularni tartibga solish va hayot davomida ta'lim olishga sodiqlikni rag'batlantiradi. Bu funksiyalar shaxsiy o'sishga, bardoshlilik va hayotda vujudga keluvchi turli murakkab vaziyatlar va hodisalarga nisbatan aql va mulohaza bilan harakat qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada shaxsning yanada takomillashuviga va to'kis hayot tarzini kechirishga olib keladi.

Tanqidiy fikrlash sog'lom ijtimoiy o'zaro munosabatlarni rivojlantirish va murakkab ijtimoiy muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynovchi shaxsiy va shu bilan birga ijtimoiy ahamiyatga molik ko'nikma sanaladi. Ijtimoiy miqyosda tanqidiy fikrlash demokratik fuqarolik jamiyat faoliyati uchun zarur bo'lgan tugal va asosli qarorlarni qabul qilish, voqif va ogoh fuqarolik jamiyatini yaratish hamda ushbu jamiyat a'zolari o'rtasidagi konstruktiv muloqotga yordam beradi. Tanqidiy fikrlashning asosiy ijtimoiy funksiyalaridan biri uning ommaviy diskursni yuksaltirish salohiyatida ko'rinadi. Zero, noto'g'ri ma'lumotlar, dizinformatsiya, fikr va munosabatlarning

qutblashuvi bilan xarakterlanadigan zamonaviy dunyoda dalillarga xolisona baho bera olish, dalillarni tahlilga torta bilish hamda nima haqiqat va nima yolg'on fikr ekanligini aniqlay bilish qobiliyati juda muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. O'zining tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini qo'llash orqali jamiyat o'zaro munozaralar va muzokalaralarda yanada konstruktiv bo'lish, hissiy kechinmalarga yoki mafkuraviy dalillarga asoslangan mulohazalardan uzoqlashgan holda asosli va konstruktiv munozara madaniyati sari intilishi mumkin. Ochiq fikrlashni va turli nuqtayi nazarlarni hisobga olishni rag'batlantirish orqali tanqidiy fikrlash insonlarga ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy va atrof-muhit muammolari bilan bog'liq masalalarni muhokama qilishda yanada mazmunli ishtirok etish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida jamoatchilik o'rtasidagi sog'lom muloqotini yo'lga qo'yish imkonini beradi.

Tanqidiy fikrlash, shuningdek, madaniy va mafkuraviy tafovutlarda empatiya va tushunishni rivojlantirish orqali ijtimoiy hamjihatlikni, millatlararo totuvlik va tolerantlikni mustahkamlaydi. Tanqidiy fikrlashga qodir jamiyat a'zolari boshqalarning tajribasi va istiqbollarini hisobga olishga moyil bo'ladilar. Bu esa o'zgalarga nisbatan rahm-shafqatli bo'lish va o'zgalar muammosiga befarq bo'lmaslik muhitini yaratadiv. Bundan anglashinadiki, jamiyatning tanqidiy fikrlash ko'nikmasi ayniqsa turli e'tiqod va konfessiyalar istiqomat qiluvchi, ko'p millatli va madaniyatli jamiyatlarda muhim ahamiyatga ega. Refleksiv mushohada yuritish hamda intellektual kamtarlikni rag'batlantirish orqali tanqidiy fikrlash stereotiplarni, taasublarini va millatlararo hamda minoritet o'rtasidagi nizolarni kamaytirishga yordam beradi va jamiyatdagi ijtimoiy uyg'un turmush-tarzinini shakllantiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, tanqidiy fikrlashning ijtimoiy funksiyalari sog'lom fikrlovchi jamiyat va uning taraqqiyoti uchun juda katta ahamiyatga ega. Tanqidiy fikrlovchi shaxslar istiqomat qiluvchi jamiyatda sog'lom ommaviy fikr shakllangan bo'ladi, jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etuvchi tugal va asosli qarorlar qabul qilish, ijtimoiy adolat o'zaro hamdardlik va demokratik tamoyillariga asoslangan bo'ladi. Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali odamlar nafaqat o'zlarining bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini yaxshilaydilar, balki yanada mushohadali, ogoh va adolatli fuqarolik jamiyatini barpo etishga samarali hissa qo'sha oladilar.

ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva Sh.A. O'quvchilarda refleksiv mushohada qilish ko'nikmalarini shakllantirish.
2. Bobrova A. S. Kriticheskoye mishleniye. Problema opredeleniya //RATSIO. ru. – 2017. – №. 1. – S. 26-36.
3. Dewey J. My pedagogic creed //Curriculum studies reader E2. – Routledge, 2013. – S. 29-35.
4. Ennis R. Critical thinking across the curriculum: The Wisdom CTAC Program //Inquiry: Critical thinking across the disciplines. – 2013. – T. 28. – №. 2. – S. 25-45.
5. Facione P. Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction (The Delphi Report). – 1990.
6. Hatcher D. Critical thinking instruction: A realistic evaluation the dream vs. reality //Inquiry: Critical Thinking Across the Disciplines. – 2015. – T. 30. – №. 3. – S. 4-19.
7. Lipman M. Critical Thinking--What Can It Be? //Educational leadership. – 1988. – T. 46. – №. 1. – S. 38-43.
8. Paul R., Elder L. Critical thinking competency standards. – Dillon Beach : Foundation for critical thinking, 2006.
9. Paul R., Elder L. Critical thinking competency standards. – Dillon Beach : Foundation for critical thinking, 2006.
10. Reeder F. Philosophical issues in the Rogerian science of unitary human beings //Advances in Nursing Science. – 1984. – T. 6. – №. 2. – S. 14-23.
11. Sharon B., Battersby M. Reason in Balance: An Inquiry Approach to Critical Thinking: MacGraw-Hill Ryerson, 2010, 348 pp.
12. Tulenov J., G'afurov Z. Falsafa: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun. T.: O'qituvchi, 1997. – 384 b.
13. Xodjiyeva F.O. O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirishning didaktik asoslari (boshlang'ich sinf o'quvchilari misolida). Pedagogika fandari nomzodi dis.si. Navoiy, 2008-y. – 21 b.